

מפניני הפרשה - מאמר

היכן מת אהרון?!!

כידוע אחרי האירוע ב "מי מריבה" עפ"י גזירת ה' נפטר אהרון הכהן בחר ההר כמתואר בתורה: "ויאמר ה' אל משה ואל אהרן בחר ההר על גבול ארץ אדום לאמר... ויאסף אהרן אל עמיו פי לא יבא אל הארץ... וימת אהרן שם בראש ההר... ויבכו את אהרן שלשים יום כל בית ישראל" (במדבר כ') אחרי פטירתו של אהרון הכהן כתוב בתורה שהכנעני שמע דבר מה ובא להילחם עם ישראל: "וישמע הכנעני מלך ערד וישב הנגב פי בא ישראל הרהר האתרים וילקחם פישראל וישב מפניו שבי" (במדבר פרק כא' - א').

על פסוק זה מובא במסכת ראש השנה ג. "וישמע הכנעני מלך ערד, מה שמועה שמעו? שמע שמת אהרן, ונסתלקו ענני כבוד, וכסבור ניתנה רשות להלחם בישראל... מפרש רש"י: "וישב הנגב - זה עמלק... ושינה את לשונו לדבר בלשון כנעני, כדי שיחיו ישראל מתפללים להקב"ה לתת כנענים בידם והם אינם כנענים, ראו ישראל לבושיהם כלבושי עמלקים ולשונם לשון כנעני, אמרו נתפלל אתם, שנאמר אם נתון תיתן את העם הזה בידי".

אכן הקב"ה שמע את תפילתם וניצחום: "וישמע ה' בקול ישראל ויפת את הכנעני ויחרם אתהם ואת עריהם..." (במדבר פרק כא' - ג')

בהמשך כתוב: "ויסעו מחר ההר הרך ים סוף לקבב את ארץ אדום ותקצר נפש העם בדרך" (במדבר פרק כא' - ד') ומפרש רש"י: "דרך ים סוף: כיון שמת אהרן ובאה עליהם מלחמה זו חזרו לאחריהם דרך ים סוף... שנאמר ויסעו המדברה דרך ים סוף (דברים א' - מ'). וכאן חזרו לאחריהם שבע מסעות, שנאמר (דברים י' - ו') ובני ישראל נסעו מבארות בני יעקן מוסרה שם מת אהרן. וכי במוסרה מת, והלא בחר ההר מת, אלא שם חזרו והתאבלו עליו והספידוהו כאילו הוא בניהם..."

מדוע חזרו ישראל והתאבלו על מות אהרון? נראה להסביר זאת עפ"י פירוש רש"י לפסוק "ובני ישראל נסעו מבארות בני יעקן מוסרה שם מת אהרן ויקבר שם..." (דברים פרק י' - ו') ומפרש רש"י: "...מה ענין זה לכאן, ועוד, וכי מבארות בני יעקן נסעו למוסרה, והלא ממוסרות באו לבני יעקן, שנאמר (במדבר לג' - לא') ויסעו ממוסרות וגו'.

ועוד, שם מת אהרן, והלא בחר ההר מת?! אלא אף זו מן התוכחה, ועוד זאת עשיתם כשמת אהרן בחר ההר לסוף ארבעים שנה ונסתלקו ענני כבוד יראתם לכם ממלחמת מלך ערד ונתתם ראש לחזור למצרים וחזרתם לאחורכם... עד בני יעקן ומשם למוסרה, שם נלחמו בכס בני לוי והרגו מכם ואתם מהם, עד שהחזירו אתכם..."

ויש בזה לקח חשוב מאוד הנכון לגבי עם ישראל לדורותיו ובוודאי בימינו ימים בהם הקיטוב בעם מתגלה במלא עוצמתו.

אחרי הסתלקות ענני הכבוד הם ראו את עצמם חסרי הגנה. התבוסתנים שבהם נתנו את הטון וגרמו להם לחזור לעבר מצרים ובה לאבד הלילה את הבטחת הנחלה בארץ הקודש בארץ ישראל, אבל על מה התאבלו אבל כבוד? על מלחמת האחים.

מדוע מציינת התורה שהיה זה על מות אהרון? נראה לומר שהעובדה שפרצה מלחמת האחים, בינם לשבט לוי ובעמיה נהרגו רבים משני הצדדים המחישה להם את מותו של אהרון - כלומר ראו שמתה מידתו הנעלה של אהרון שהיה אוהב שלום ורודף שלום - ועל כך התאבלו אבל כבוד.

בין אדם לחבירו

כשם שמותר לספר דברים כאשר בסיפור הדברים מכוונים לתועלת ואין בזה משום לשון הרע, כן גם מותר לשמוע אותם כשיש בהם תועלת.

הדברים שמותר לספר ולשמוע אותם כוללים כל מידע שעשוי לסייע במניעת נזק והפסד למישהו, או לתקן נזק שכבר נגרם, הן אם מדובר בנזק שנגרם למספר, ובין בנזק שנגרם לשומע, או לזה שעליו מדברים או כל אדם אחר.

הדברים כוללים מידע שיוכל לסייע במניעת נזק גופני, כספי, נפשי או רוחני. או יכול לסייע בתקון נזק גופני, כספי, נפשי או רוחני.

שואל ומשיב

שאלה: האם יש להעדיף בהלוואה ובמסחר קרוב משפחה, שכן ובין העם?

תשובה: כאשר שני אנשים מבקשים מאדם הלוואה ויש ביכולתו להלוות לאחד בלבד, יקדים את הקרוב אליו יותר, שנאמר בשמות כב', כד': "אם פקפק תלך את עמי - את העני עמך" מהגמרא בבבא מציעא עא. עולה ש"עמך" הכוונה הקרוב אליך. לכן קרוב משפחה קודם לשכן, שכן קודם למי שאינו שכן, המתגורר בעירך קודם למי שאינו מתגורר בעירך, בן עמך קודם לבן עם אחר. כמו כן נאמר בויקרא כה' יד': "וכי תקפרו מוקפר לעמיתך או קנה מיד עמיתך אל תזנו איש את אחיו". ואמרו חז"ל בספרא שבמילת 'עמיתך' התכוונה התורה להורות, שבכל קנייה או מכירה יש לאדם להעדיף את עמיתו, היינו את הקרוב אליו יותר, ובכלל זה להקדים את בני עמו על בני עם אחר. ההידוש בזה הוא שלא רק בענייני חסד וצדקה יש להעדיף את הקרוב אלא גם בכל התחומים הכלכליים יש לאדם להעדיף את קרוביו.

אין בהלכה זו ביטוי להחרמת מי שאינו קרוב, אינו שכן, או בן עם אחר. שהרי ידוע שיש לכל ישראל אחריות לתיקון העולם כולו, ונאמר לאברהם אבינו בבראשית יב' ג': "ונברכו כף כל משפחת האדמה". וליעקב אבינו שם כה' יד': "ונברכו כף כל משפחת האדמה וכו'". אלא מטרתה לבטא את האהווה והאחריות היתירה המוטלת על כל אדם כלפי קרוביו, שכנו ובני עמו.

הרעיון של כלל זה פשוט והגיוני: כדי לפתור את כל המצוקות בעולם ולכנות חברה טובה ובריאה, יש להתחיל ולתקן מהמעגל הקרוב לרחוק יותר. מעבר לזה שכן האהווה מחייבת, עיקרון זה מאפשר להכריח לתקן את עצמה באופן שלם, כאשר האחריות מתפשטת בהגיון במעגלים, שככל שאדם קרוב יותר לחבירו כך הוא מכיר אותו יותר, וידוע יותר טוב כיצד לסייע לו באופן מועיל. כך בענייני צדקה, וכך גם בענייני עבודה, שלטון ארוך הקרובים, השכנים, ובני העם - יודעים להעסיק את הפועל באופן המועיל ביותר לשניהם.

המצווה להעדיף את בן עמנו היא גם כשמחירי מעט יותר יקר, ואין כוונה שמצווה זו תשבשש שיקולים כלכליים של אדם או עסק, אלא כוונתה ליצור העדפה מסיימת לקרוב, לשכן ולבן העם, תוך שמירת רווחיות העסק וכדאיותו.

מפניני הפרשה - רעיון

מדוע משה היה ירא

פרשת חוקת מסתיימת בתאור נצחונותיהם של עם ישראל על שני המלכים בעבר הירדן המזרחי, הלא הם - סיהון מלך האמורי ועוג מלך הבשן.

דבר תמוה היא העובדה שלאחר הניצחון המוחץ והמכריע על סיהון מלך האמורי, חושש משה רבנו מהמערכה הצפויה לו נגד עוג מלך הבשן, עד כדי כך שהקב"ה מעודדו ומחזקו בדברים הבאים: "ויאמר ה' אל משה אל תירא אתו כי כידך נתתי אתו ואת כל עמו ואת ארצו ועשית לו פאשר עשית לסיהון מלך האמורי אשר יושב בקשוב".

תמיהה זו מובאת במסכת נדה סא. "ויאמר ה' אל משה אל תירא. מכדי, סיהון ועוג אחי הוו, דאמר מר: סיהון ועוג בני אחיה כר שמחזאי הוו. מאי שנא מעוג - דקמסתפי, ומאי שנא מסיחון דלא קמסתפיל? אמר רבי יוחנן אמר רבי שמעון בן יוחי: מתשובתו של אותו צדיק אתה יודע מה היה בלבנו, אמר: שמא תעמוד לו זכות של אברהם אבינו, שנאמר (בראשית פרק יד) ויבא הפליט ויגד לאברהם העברי, ואמר רבי יוחנן: זה עוג שפלט מדור המבול". ובמדרש רבה (מב' - ח') מובא: "...ומתכוין שיהרג אברהם וישא את שרה".

על דברי הגמרא הונו כותב הרב יעקב חרל"פ מירושלים: לעוג מלך הבשן, הייתה כוונה זדונית כמובא במדרש. כשהופיע בבית אברהם אבינו ובישר לו על שביית לוט בן אחיו, כפי שהמעימו חז"ל - נתכוון שיהרג אברהם במלחמה והוא יקח את שרה אשתו לאשה. ובכל זאת היה משה רבנו ירא, שמא תעמוד לו זכות זו מימי אברהם במלחמתו עם בני ישראל.

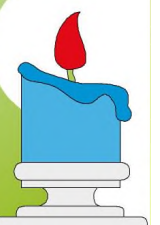
נמצאנו למדים - כמה רבה היא זכותו של העושה חסד, אפילו בליווי כוונה רעה, וקל וחומר אם עושים זאת מתוך כוונה טובה.

נר ה' נשמת אדם, גיליון זה מוקדש לעילוי נשמת:

אידה דינה וטורי בת כיריה ע"ה אורנה בת מרים ורחמים פריגל ע"ה
הלנה רבקה בת חנה הופמן ז"ל אלישבע (אליזבת) בת מנחם הלוי ז"ל
אסתר בת מרים כהן ע"ה גלילה ג'קלין בת פרהה יודי ז"ל
סולמנה בת לאה כהן ע"ה מלכה בת יצחק צבי פרנקל (לקסמברג) ע"ה

נר ה' נשמת אדם, גיליון זה מוקדש לעילוי נשמת:

רחמים בן שוקרולה דרשן ע"ה אלכסנדר בן דוד (וייס) ע"ה
ר' ברוך בן איטו ביטון ע"ה אבי מורי ששון בן שמחה בוחניק ז"ל
הרב מאיר בן שלמה ליברמן ז"ל קנו בן ברכה אלנתנוב ז"ל
יוסף בן מסעודה ז"ל יוסף אבישכ בן מיכל אסתר עמיהו ע"ה

שבת קודש פרשת חוקת מפטירים:

"וַיִּפְתַּח הַגִּלְעָדִי"
(שופטים יא' א')

בפ"ד ב' להודש תמוז התשע"ט
שנה עשרים וחמש גליון מספר 43
יצא לאור על ידי שמעון בוחניק
רב קהילה ביישוב חשמונאים

חשמונאים (שעון קיץ)

כניסת השבת: 19:30
יציאת השבת: 20:30
זמן רבנו תם: 21:07

מלאכת גוֹזַז בשבת עפ"י פסיקת מרן בשו"ע סימן שמ' ופוסקים אחרונים

לבשר ממש, ונוצות אלו מתרככים, ופקע מהם תואר נוצות, בדומה לעצמות הדגים והבשר שמותר להוציאם, וכן כתב בספר מנוחת אהבה חלק ב' וכן מנהג העולם לא להתיר לכתחילה. עוד נציין שמעיקר הדין אין הובה להמתין עם הסרת שיורי הנוצות עד לשעת האכילה, אלא מותר להסיר נוצות אלו במטרה לליפות את המאכל עוד לפני הגשתו לפועדים, ויש מהמורים בזה לא להסיר נוצות אלו אלא רק כשהעוף לפניו ורוצה לאכלו.

פרטי הלכות

- א. יש להיזהר בשבת לא לתלוש שום שיערה משערות הראש או הזקן והגוף, אפילו ביד וכל שכן בכלי. (מנוחת אהבה חלק ב') אומנם מי שיש לו בגופו שיער אחד המציק לו ורוצה לתולשו בשבת יש לו על מי לסמוך, מפני שתלישת שיער אחד שהיא חצי שיעור לדעת הרמב"ם ׀ ועוד פוסקים אסורה מדרבנן, ותלישה ביד אינה אסורה מהתורה אלא מדרבנן, הרי זה מעין גזירה לגזירה ולא גזרו חכמים בזה. (מנוחת אהבה חלק ב' בהערות)
- ב. אשה ששכחה לגזוז את צפרניה מערב שבת, וחל זמן טבילתה בליל שבת, מותר לה לומר לגויה לגזוז את צפרניה בכלי בשבת, וטוב להחמיר ללמד את הגויה שתמשוך את ידי האשה כדי לגזוז את צפרניה, ולא תושיט האשה את ידיה אליה. ואם אין שם גויה, מותר לה לטבול ע"י ניקור יפה תחת הצפרנים. (עפ"י ילקוט יוסף שבת ה')
- ג. אסור לסתרק בשבת את שערות הראש או הזקן בעזרת מסרק רגיל מפני שבזמן הסירוק נתלשות שערות (וזה פסיק רישיה שיקרה). כמה דברים אמורים אם הסירוק נעשה בעזרת מסרק הגורם באופן ודאי לתלישת השיער, אבל מותר לסדר את השיער ולסרוק בעזרת מברשת רכה מעץ, שאינה גורמת בוודאות לתלישת השיער. (על פי ילקוט יוסף שבת ה')
- ד. אם יש צורך להסיר פלסטר בשבת מותר לעשות זאת אפילו אם הודבק במקום שיער, אך יש להשתדל להסירו בכיוון גידול השיער כדי להקטין את סיכוי תלישת השיער. (ילקוט יוסף שבת ה' בהוספה)
- ה. אין להסיר בשבת גלדי פצעים רכים וכן אין לקלף קשקשים המחוכרים לקרקפת השיער, אך מותר להסיר את הקשקשים שכבר אינם מחוכרים לקרקפת. (מנוחת אהבה חלק ב')
- ו. ציפורן שפירשה רובה וציצין של עור שפירשו רובן, אם פירשו למעלה ומצערות את האדם, מותר ליטול אותן ביד אך לא בכלי, ואם נטלן בכלי עבר איסור מדרבנן. ואם אינן מצערות אותו אפילו ביד אסור. ואם לא פירשו רובן אפילו מצערות אותו אסור לנטלן בידו ואם נטלן בכלי חייב. (רמב"ם פרק ט' מהלכות שבת הלכה ט')

פינת העורך

"על כן יאמר בספר מלחמות ה'" (כא' יד'). רכי מאיר שפירא מלובלין השמיע באחת מדרשותינו, אומות העולם מנצחות זו את זו בכוח כלי מלחמה שונים כברכת יצחק אבינו לעשו: "ועל הרבה תחיה" (בראשית כז ט'). לעומתם לבני ישראל נשק אחר: "ספר מלחמות ה'" - עם ישראל מנצח במאבקו עם אויביו בעיקר בכוח הספר המסמל את סגולותיו הרוחניות של בני עמנו. וכן קורא הנביא זכריה: "לא בחיל ולא בכוח כי אם ברוחי אמר ה' צבאות" (ד' ו').

הקדמה למלאכת גוֹזַז

מלאכת "גוֹזַז" היא מלאכה אשר מנתקת דברים הגדלים על הגוף, כדוגמת שערות, ציפורניים, יבלות עור מדולדל וכדומה. אדם החותך בגוף עצמו, או שורט את עצמו תוך הוצאת דם, אינו עובר על מלאכת גוֹזַז, אלא על מלאכת "חובל". מקומה של מלאכת גוֹזַז במשכן הוא בכך שלצורך הקמת המשכן היו גוֹזִיזים צמר כבשים, כדי לעשות מן הצמר חוטים ליריעות המשכן, וכן היו גוֹזִיזים את השער מעורות התחשים, כדי שיהיו העורות חלקים וראויים להיות יריעות למשכן - יוצא שלפעמים הגוֹזִיז נעשית לצורך הדבר שמנתקים מהגוף, כמו הצמר שרוצים לעשות ממנו חוטים, ולפעמים הגוֹזִיז לצורך יפוי העור, שלא רוצים שיהיו עליו שערות.

שלא כמלאכת 'קוצר' שהאיסור בה הוא רק כאשר מנתקים את הצומח ממקור חייתו, במלאכת גוֹזַז האיסור הוא גם כאשר גוֹזִיזים את הצמר מעור בהמה שמתה, מפני שגם אחר מיתת הבהמה יש תועלת בגוֹזִיז הצמר. לכן, יש להיזהר שלא לתלוש שערות מפרווה טבעית או משמיה העשוי מעור, ואם היתה בתלישה זו תועלת כגון שנעשה שימוש בדבר הנתלש - האיסור מהתורה, ואם התלישה נעשתה סתם ללא תועלת: האיסור מדרבנן. גם תלישת נוצות מן העוף בכלל מלאכת 'גוֹזַז'. אבל מותר לתלוש נוצות מעור של עוף מבושל, משום שהוא נחשב אוכל, ואין בו איסור "גוֹזַז".

לסרק ולהסיר לכלוך ממעילי פרווה ופאה נכרית

מרן בשו"ע פסק שהגוזז צמר או שיער בשבת, בין מבחמה בין מדיה חייב. כתב על כך במשנה ברורה בס"ק ה' שהחייב הוא, בין אם גוֹזַז מן החי בין מן המת, ולכן אותם בני אדם המלובשים בעורות של בהמה והיה צריכים ליהדר שלא יתלשו מן השיער שלהם בשבת וכו'.

בספר פסקי תשובות כתב שבכלל זה יש להיזהר לא לתלוש שערות מה'שטריימל' ומכל סוגי מעילי פרווה ושאר פרטי ביגוד ונעלי בית העשויים מעור טבעי של בעל חיים, ולא לסרק אותם במסרק, ולא להוציא מהם לכלוך בחוזק באופן של 'פסיק רישא' של תלישת שיער מהם.

אבל פאה נכרית (אפילו משערות טבעיות) וכן שאר סוגי ביגוד אשר אורגים ומחברים שערות של בני אדם או שאר בעלי חיים על רשת וכדומה, מעשה ידי אדם, לא שייך בהם איסור 'גוֹזַז', וכן כתב בספר מנוחת אהבה חלק ב', שבשבת מותר לסרק פאה נכרית, מפני שאין מדובר בשיער המחובר באופן טבעי.

הסרת קצות נוצות מעור העוף לאחר הבישול

מרן בשו"ע פסק שהגוזז צמר או שיער בשבת, בין מבחמה בין מדיה חייב. כתב על כך במשנה ברורה בס"ק ה' שהחייב הוא, בין אם גוֹזַז מן החי בין מן המת, לכן התולש נוצה מהעוף בין כשהוא חי ובין לאחר מיתתו חייב, מפני שתלישת נוצות מעוף היא גוֹזִיז. וממעם זה יש שאסרו להסיר מעורו של העוף את קצות הנוצות שנשארו בו, אפילו לאחר הבישול. אולם רוב רובם של הפוסקים חולקים בהחלט על קביעה זו ומתירים להסיר מעוף מבושל את שיורי הנוצות שנותרו בו, ויש לעשות זאת סמוך לאכילה, כדי לא להיכשל באיסור בורר, וזאת משום שלאחר הבישול עורו של העוף נהפך

מרכות מכל האם

מזל טוב וברכות מעומק הלב לשקד רחל ואשר ינון בן שושן הי"ו לרגל נישואיהם. להם ולמשפחותיהם משפחת ביטון הי"ו ומשפחת בן שושן הי"ו. יהי רצון מלפני אבינו שבשמים, שתיוכו להקים בית מלא אהבה ושמחה, נאמן וכשר, המיוסד על יסודות איתנים של אהבת תורה ויראת שמים לתפארת עם ישראל.

מרכות מכל האם

מזל טוב וברכות מעומק הלב לשלמה ועדי אנפול הי"ו לרגל נישואיהם. להם ולמשפחותיהם משפחת אנפול הי"ו ומשפחת עטר הי"ו. יהי רצון מלפני אבינו שבשמים, שתיוכו להקים בית מלא אהבה ושמחה, נאמן וכשר, המיוסד על יסודות איתנים של אהבת תורה ויראת שמים לתפארת עם ישראל.

אסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא

"שונה הלכות" – הלכה ומקורה

דברי הזוהר

בזוהר הקדוש בכרך ב' (שמות) פרשת ויקהל דף רז. כתוב שיש לעשות שש מדרגות עולות לבימה ולא יותר: **"ובשאר יומין דספר תורה בעי לסדרא ולתקנא תקונא בחד כרסייא דאקרי תיבה והוא כרסייא דלהוי בשית דרגין לסלקא בהו ולא יתיר, דכתיב (דברי הימים ב' ט') ושש מעלות לכסא, ודרגא חד לעילא לשואה עליה ספר תורה ולאחזאה לית לכלא, כד סליק ספר תורה לתמן..."**

'ערוך השולחן'

בספר ערוך השולחן סעיף ט' כתב דברים נחרצים נגד המושגים ממנהגי ישראל לגבי מיקום הבימה בלי סיבה וכי הטוב בעיני ה' שלא לשנות מנהגי אבות כפי שכתוב: "שאל אביך ויגדך".

"...וחדשים מקרוב באו לשנות מנהגי ישראל לעשות הבימה מן הצד ועונשם מרובה שבלי טעם ודעת משנין מנהג קדום שגם השכל מוכיח עליו והם כמו להכעיס רוצים לשנות ועל פי הזוהר אין לעשות יותר משה מדרגות להבימה והש"ץ מתפלל כנגד ההיכל ואין לישוב בין הבימה ובין ההיכל כשאחוריו כלפי ההיכל וסדר הישיבה בבהכ"נ כתב הטור על פי תוספתא דהזקנים יושבים פניהם כלפי העם ושאר העם כולם יושבים שורות שורות פניהם כלפי הקודש וכלפי הזקנים ע"ש והטוב בעיני ה' שלא לשנות מנהג אבות ועל זה נאמר (דברים לב' ז') שאל אביך ויגדך".

'כף החיים'

בספר כף החיים ס"ק מב' כתב עפ"י מדרש הזוהר שעל שליה הציבור להתפלל מהבימה וכך מנהג הספרדים.

"ועושין בימה באמצע וכו', אמר כמהר"ר אברהם אבזרדאל ז"ל שראה במדרש הזוהר, שאין להתפלל בציבור, אלא בתיבה. קטנטרס ישן נושן כתב יד מחידושי דינים מרבני עיר הקודש ירושלים ת"ו..."

'ילקוט יוסף'

בספר ילקוט יוסף בסעיף ה' כתב שיש מצבים שמותר לשנות את מקום הבימה, אך לא במקום שיש רפורמים.

"לכתחילה יש לבנות את התיבה באמצע אולם בית הכנסת. אולם בית כנסת שהתחילו בבניית התיבה, וקבעו את מקומה לא באמצע בית הכנסת, יש להורות להמשיך לבנות התיבה במקום שהתחילו לבנותה, שאין להחמיר בזה כל כך להעמיד את התיבה דוקא באמצע בית הכנסת. ובפרט במקום שיש הפסד ממון. ואין הבדל בזה בין בית כנסת עראי לבין בית כנסת קבוע. ובמקומות שמצויים שם רפורמים וקונסרבטיבים שכונתם בכל זה לרעה ראוי להחמיר בזה".

עוד כתב שם בסעיף ה' שאין לבנות בית כנסת בצורת חיקוי למקומות בידור ושעשועים, אלא אם המטרה היא לאפשר יותר מקומות ישיבה או לתת למתפללים יותר רווחה ונחמה: **"אין לבנות בית כנסת בצורת חיקוי למקומות בידור ושעשועים, אלא יבנוהו כיתר בתי הכנסת. ומצוה להדר ביפוי לקיים מה שנאמר "זה אלי ואנוהו". ואם כוונתם להרווחה בלבד, ולכן רוצים לבנות את בית הכנסת באופן הדומה לבתי שעשועים, שהם רווחים ורחבים יותר, יש להקל".**

בסעיף ט' כתב שמותר לבנות בית כנסת במקום שהיה שם רפת וכדומה. מותר לבנות בית כנסת במקום שהיה שם רפת בקר וכדומה, שמאחר ופינו את הרפת, ופנים חדשות באו לכאן, אין להחמיר בזה.

בסעיף י' כתב שאין לשכור מכנים המשמשים לדברי פריצות והוללות ולהסב אותם באופן זמני לבית כנסת ואם אין מקום אחר מותר לעשות זאת ע"י שכירות המקום. אבל מותר לקנות מקום זה ולקבוע אותו מכאן ולהבא בבית כנסת: **מקום שהוא קבוע לדברי פריצות והוללות, כמו קולנוע וכדומה, אין ראוי לשכור מקום זה כדי להתפלל שם בימים הנוראים ובמועדי השנה, כיון שהוא עדיין קבוע לדברים מכוערים. אבל מותר לקנות מקום כזה, ולקבעו מכאן ולהבא לבית כנסת, כשאין להם מקום אחר מרווח לקבועו לבית כנסת. ואף להשכיר המקום בכהאי גוונא יש להקל בזה.**

בימת בית הכנסת

בימה בית הכנסת – הכוונה היא למבנה מורם באמצע בית הכנסת, לפי מנהג האשכנזים הבימה משמשת לקריאה בתורה בלבד ולפי מנהג הספרדים משמשת כמקום תפילה לשליח הציבור, לקריאת התורה ולהרשה. מיקומה באמצע בית הכנסת הוא, כדי שישמעו כולם. יש אומרים, שמיקומה של הבימה באמצע בית הכנסת אינה הובה, ורק בזמן שהיו בתי הכנסת גדולים מאוד, היו צריכים להעמיד את הבימה באמצע כדי שישמעו כל העם, אבל בזמן שבתי הכנסת הם קטנים וכל העם שומעים, יותר נוי שתהיה הבימה לצד אחד ולא באמצע. אולם, רבים מן האחרונים כתבו, כי אסור לשנות את מקום הבימה, ומקומה הוא דווקא באמצע בית הכנסת.

הבימה, יש לה קדושת בית הכנסת; ויש אומרים, שאין זה אלא כאשר משתמשים בה בקביעות להנחת ספר תורה, אך אם אין משתמשים בה אלא באקראי בלבד, ואינה מיוחדת לכך, אין בה קדושה כלל.

רמב"ם

הרמב"ם בהלכות תפילה ונשיאת כפים פרק יא' הלכה ג' כתב שמעמידים בימה באמצע בית הכנסת אשר משמשת לקריאת התורה וכן לדרושות לציבור. **"ומעמידין בימה באמצע הבית כדי שיעלה עליה הקורא בתורה או מי אשר אומר לעם דברי כבושין כדי שישמעו כולם, וכשמעמידין התיבה שיש בה ספר תורה מעמידין אותה באמצע ואחורי התיבה כלפי ההיכל ופניה כלפי העם".**

'בית יוסף'

בבית יוסף בסיומן קנ' ציטט את מה שביאר רבי יעקב בן חביב בעניין ההיכל והתיבה, וכי בסוף דבריו הדגיש רבי יעקב בן חביב, שמרווח שבין התיבה באמצע בית הכנסת להיכל שנמצא בקיר הפונה לכיוון התפילה, אין רשות לשבת, עם הגב להיכל: **"...ונצטרך לומר כי אף על פי שהתיבה באמצע אין רשאים לישוב בינה ובין ההיכל כדי שלעולם יהיו פני העם כלפי הזקנים וכלפי הקודש עד כאן לשונו".**

פסיקה להלכה בשו"ע

מרב בפסיקתו בשו"ע לא התייחס לבימה ולתיבה שבבית הכנסת. אולם הרמ"א בהלכות בית הכנסת בסיומן קנ' סעיף ה' כתב שעושים בימה באמצע בית הכנסת, לצורך הקריאה בתורה, ופירט את אופן הישיבה בבית הכנסת, כפי שפסק הטור הנ"ל.

"...הגה: ועושין בימה באמצע בית הכנסת, שיעמוד עליה הקורא בתורה וישמעו כולם. וכשמתפלל השליח ציבור, פניו כלפי הקדש. וסדר הישיבה כך היא: הזקנים יושבים פניהם כלפי העם, ושאר העם כולם יושבים שורות שורות, פניהם כלפי הקודש ופני הזקנים..."

'מגן אברהם'

במגן אברהם בסיומן קנ' ס"ק ו' כתב שאין לשבת במרווח שבין הבימה להיכל, משני סיבות. א. מפני שזהו גנאי להיכל אם יושבים עם הגב אליו. ב. מי שנמצא על הבימה ומשתחוה בכרכה, נראה כמשתחוה להם. **"...אסור לישוב בין הבימה ובין ההיכל שיהא אחוריו לנגד ההיכל דגנאי הוא ואיסורא גמי איכא דהעומד על הבימה כשמשתחוה לברך נראה כמשתחוה לו (לבוש)..."**

'משנה ברורה'

במשנה ברורה בס"ק יד' כתב שכיום עושים מקומות ישיבה בין הבימה להיכל, וכתב שני תנאים להתיר זאת.

"...ועכשיו אין ענין לסדר זה כי קונין המקומות מל מקום יזהרו שלא יעשו שום מקום לישוב עליו בין הבימה ובין ההיכל באופן שיהיה פני היושב נגד הבימה ואחוריו להיכל דגנאי הוא ואיסורא גמי איכא דהעומד על הבימה לברך ומשתחוה נראה כמשתחוה לו אם לא שיעשו המקום מן הצדדין. וכתב הפרי מגדים דעכשיו שעושין מקומות אצל הבימה שקורין אלמיר"א ופני היושב להיכל ואחוריו לבימה אף שאחוריו לס"ת מכל מקום רשות אחרת היא הבימה".

קול ששון

הפסוק

פרשת חוקת

משה עושה נחש נחושת על פי ה'

לאחר מות אהרון נסתלקו ענני הכבוד, שהיו בזכותו, מיד בא עמלק להלחם בישראל. נבחרו ישראל וברחו מרחק רב לאחוריהם. כשמצאו עצמם רחוקים מארץ ישראל, קצרה רוחם והתלוננו כלפי משה רבנו על מורה הדרך: "למה העליתנו ממצרים למות במדבר..." אמר ה': "הנחש שקיללתי אותו שמוזנו יהיה עפר, לא התלונן, וישראל, שיש להם מן, מתלוננים. יבוא ויענישם, על תלונתם".

שלה בהם ה' נחשים שנשכחו והרגום. באו ישראל למשה רבנו וביקשו שיתפלל לה', שיצילם מהנחשים, שהורגים וממתים בהם. אמר ה' למשה: "עשה צורה של נחש ושים אותו במקום גבוה, כמו שתולים דגל, כדי שכולם יראוהו, וכל מי שננשך על ידי נחש או בעל חיים אחר, יכתכל אל הנחש זה שעשית וירפא".

עשה משה כדברי ה', את הנחש עשה מנחושת - לשון נופל על לשון נחש - נחושת כי ה' לא אמר לו מאיזה חומר לעשותו. וכל מי שננשך על ידי נחש או מזיק אחר הביט אל נחש הנחושת ונרפא. וכי נחש מנחושת יכול להחיות בני אדם? אלא כשהביטו ישראל כלפי מעלה, לראות את הנחש שהיה במקום גבוה, הופנה ליבם לה', ומיד שלה להם ה' רפואה.

מלך אדום מסרב לתת לישראל לעבור בארצו

משקרב ישראל לארץ אדום, שלח משה רבינו שליחים אל מלך אדום וביקש ממנו שיתן להם לעבור בארצו, זאת כדי לקצר את הדרך ולהגיע מהר יותר לארץ ישראל.

משה רבינו הבטיח למלך אדום: "לא נעבור בשדה ובכרם ולא נשתה מי באר... ולא נזיק לארצך. נהסום פי הבהמות שלא יאכלו מן השדות הזרועים, ולא נשתה מן המים שיש לנו אלא נקנה ממך אוכל ומים בכסף מלא כדי שתרוויח מאיתנו". אאבל למרות ההבטחות הנאות של משה רבנו השיב אדום: "...לא תעבור בי פן חברב אצא לקראתך".

אדום הזהיר את ישראל, שאם הם יעברו בארצו, הוא יצא לקראתם למלחמה. שוב שלח משה רבינו שליחים למלך אדום והבטיח לו שהם ילכו רק במקומות שלא גרים אנשים ואין בהם שדות וכרמים, ואף ישלמו לו כמה שיובקש על המים שיקנו ממנו מבלי להתווכח על המחיר. בכל זאת סירב אדום להרשות לישראל לעבור בארצו ויצא לקראתם למלחמה. משראו זאת ישראל, נסעו משם והקיפו את כל ארץ אדום, על מנת להגיע למהוו הפצם, לארץ ישראל. משום שה' ציוה שלא תגרות באדום ולא לנסות להלחם בהם, עד שיבוא מלך המשיח וילחם בהם.

שאלות והפרשה

שאלות עפ"י רש"י כיתות ד' עד ה' (המשך)

6. מדוע מציע משה לקחת מאדום מים ולחם, הרי יש להם מן ובאר?

- א. שהאדומים ייהנו מכספי בני ישראל.
- ב. הבאר והמזן היו רק במדבר.
- ג. אחרי פטירת מרים לא הייתה באר.
- ד. תשובות א' וג' נכונות.

7. סיחון סירב לתת לישראל לעבור בגבולו, אך מדוע יצא לקראתם?

- א. משנאה, לא רצה אפילו שיתקרבו.
- ב. להפחידם בחייליו הניבורים.
- ג. ה' גרם לזה, שילחמו שם ולא בעריו הבצורות.
- ד. א' וג' נכונות.

8. "וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים ה' וַיִּשְׁמַע קוֹלָם..." (פרק כ') בזכות מה שמע ה' בקולם?

- א. התפללו מכל הלב.
- ב. ברחמי ה' מהעיניו הרב שעיניו אותם המצרים.
- ג. בזכות ברכתו של יצחק שאמר הקול קול יעקב.
- ד. א' וג' נכונות.

שאלה עפ"י פירוש הספורנו - כיתות ד' עד ה'

9. "על כן יאמרו המשלים באו השבון..." (פרק כא') מי היו המושלים?

- א. מושלי נבואות כמו בלעם וחבריו.
- ב. אנשים שבודים משלים מליכם.
- ג. אנשים המבארים במשל, מה שראו בחלום.
- ד. אנשים המושלים ביצרם.

שאלה עפ"י פירוש הרשב"ם - כיתות ד' עד ה'

10. "על כן יאמרו המשלים באו השבון..." (פרק כא') מי היו המושלים?

- א. מושלי נבואות כמו בלעם וחבריו.
- ב. אנשים שבודים משלים מליכם.
- ג. אנשים המבארים במשל, מה שראו בחלום.
- ד. בלעם ואביו בעור.

לימוד פורה ומהנה

שאלות לכיתות א' עד ג' (חלקן מאוצרות התורה)

1. מה צבעה של הפרה ממנה מכינים אפר לטהר אדם מטמאת מת?

- א. כולה אדומה.
- ב. כולה לבנה.
- ג. חצי לבנה וחצי שחורה.
- ד. אדומה עם שיער שחור.

2. כיצד הניב מלך אדום כשבני ישראל רצו לעבור בארצו?

- א. הסכים בשמחה.
- ב. הסכים, אך בתנאי שלא יבקשו אוכל.
- ג. סירב בתוקף, ויצא לקראתם עם צבאו.
- ד. אף תשובה לא נכונה.

3. איזה חיות הביא ה', שינשכו את בני ישראל, על תלונתם?

- א. אריות ונמרים.
- ב. כלבים.
- ג. נחשים.
- ד. כל סוגי החיות הנושכים.

4. מאיזה טומאה היה מטהר אפר הפרה האדומה?

- א. מכל הטמאות.
- ב. מטומאת נבלה ומטומאת שרץ.
- ג. מטומאת מת ומטמאת מצורע.
- ד. מטומאת מת.

שאלות עפ"י רש"י כיתות ד' עד ה'

5. מדוע דווקא אלעזר שחט את "הפרה האדומה"?

- א. מצוותה להיעשות ע"י הסגן.
- ב. מצוותה להיעשות ע"י הכהן הגדול.
- ג. מצוותה להיעשות על ידי כהן הדיוט.
- ד. כי כך יצא בהגדרה.

התשובות הנכונות פרשת שלח לך הם:

1-ג' 2-ב' 3-ב' 4-ד' 5-ג' 6-א' 7-א' 8-ג' 9-א' 10-א'

ברכות מעומק הלב לבהור היקר דוד מזרחי הי"ו ולכל משפחתו לרגל הגיעו למצוות. יהי רצון שיוצר המאורות יאיר דרכך, וישלח ברכה בכל מעשי ידך לטובה ותזכה לעבוד את ה' בשמחה ובאהבת תורה ויראת שמים ותמצא חן ושכל טוב בעיני אלוקים ואדם.

